VARLIQ وارلیق

Dil, Ədəbiyyat, Mədəniyyət və Cəmiyyət Araşdırmaları Dərgisi
Dil, Edebiyat, Kültür ve Toplum Araştırmaları Dergisi
Journal of Language, Literature, Culture and Social Studies
İkinci Dönem. Sayı: 2026: 44(2), ss. 43-47
Telif Haqqı©Varlıq Dergisi

دوکتور زهتابی ایله سون گؤروش

● **محمدرضا قوچی**[۱]

سون‌باهارین یاواش-یاواش چکیلیب یئرینی قیشین دوندوروجو سویوغونا بوراخماغا حاضیرلاندیغی گونلردن بیری ایدی. آخشام تامامی ایله چؤکموش، گون‌بویو یاشانان هیجان و چالیشما، یئرینی آغیر بیر سس‌سیزلیگه وئرمیشدی. بو سس‌سیز آخشامین قوینوندا گونون یورقونلوغوندان اوزاقلاشماق اوچون روحومو موسیقی‌یه تسلیم ائتمیشدیم. تام دا او ساعاتلاردا ائو تلفونو چالاراق بو سس‌سیزلیگی پوزدو. تلفونو آچدیم. تلفونون او بیری طرفینده سئوگیلی دوستوم علیرضا بگ واردی.

– صاباح ناهارا دوغرو دوکتور زهتابی گله‌جک. سن ده گلیرمیسین؟ دئیه سوروشدو.

هئچ دوشونمه‌دن قبول ائله‌دیم.

چونکو بعضی اینسانلار واردیر؛ اینسان اونلاری یالنیزجا تانیماقلا یئتینمیر، اونلارین دوشونجلریندن، مجادیله‌لریندن و حیاتا باخیشلاریندان بیر شئیلر اؤیره‌نیر. وارلیقلاری، اینسانین اؤز یولونو تاپماسیندا سس‌سیز بیر ایشاره کیمی یول گؤسترییر. دوکتور زهتابی ده منیم حیاتیمدا بئله اؤزل یئره صاحیب اینسانلاردان بیری ایدی. بو نه‌دنله دوستومون دعوتی منیم اوچون سیرادان بیر گؤروشمه دعوتی دئییلدی. دوکتورو یئنه گؤره‌جک اولمانین هیجانی داها او آخشام ایچیمی قاپلامیشدی.

---

[۱] *وارلیق* درگیسی یایین قورولو اویه‌سی، ایمیل: m.reza.goci@gmail.com

دوغروسو دوکتور زهتابی ایله تانیشلیغیم چوخ داها اؤنجه‌لره دایانیردی. هله اون اوچ، اون دؤرد یاشلاریندایکن «آذربایجان مدنیت اوجاغی»نین آیدا بیر دوزنله‌دیگی توپلانتیلارا قاتیلاردیم. دوکتور زهتابی ده بو توپلانتیلارا قاتیلاردی. توپلانتیدا اؤزللیکله تورکلرین اسکی تاریخی اوزرینه ائله جوشغولو و حرارتلی بیلگیلر وئررردی کی، اونو دینله‌ینلرین گؤزونده تاریخ، قورو کیتاب صحیفه‌لریندن چیخیب جانلی بیر حیکایه‌یه دؤنوشردی. آرادان ایللر گئچمیش اولماسینا رغماً دوکتور زهتابی‌نین اؤزونو مخصوص آنلاتیم بیچیمی هله ده حافیظه‌مین بیر بوجاغیندا جانلیلیغینی قوروماقدادیر.

داها سونرالاری دوکتور زهتابی زامان- زامان بیزیم فعالیت گؤستردیگیمیز «اوشاقلار قوروبو»نا قوناق اولاردی. اوشاقلارین آراسینا اوتورار، اونلارلا صحبت ائدردی. اونون اوشاقلارلا دانیشماسیندا آیری بیر صمیمیت و سئوگی واردی. بؤیوکلرله دانیشیغینداکی آکادمیک دیلین آغیرلیغینی بیر کنارا بوراخیب اوشاقلارین دونیاسینا گیررردی. اوشاقلارا آنا دیلیمیزین گؤزللیکلریندن، تورکجه‌نین اینجه‌لیکلریندن سؤز ائدر؛ دیلیمیزین زنگینلیکلرینی آنلاتیرکن اؤزللیکله دیلیمیزده‌کی دوققوز سسلی حرفین اوزرینده دورارردی.

بیرگون یئنه «اوشاقلار قوروبو»نا گلدیگینده اوشاقلارا؛

- آنا دیلیمیزده نئچه سسلی حرف واردیر؟ دئیه سوروشدو.

اوشاقلار هامیسی بیردن:

- دوققوز دانا! دئیه جاواب وئردیلر.

دوکتور گولومسه‌دی. آردیندان:

- کیم سایابیلر؟ دئیه سوروشدو.

او سیرادا دؤرد- بئش یاشلاریندا سحر آداینداً کیچیک بیر قیز اوشاغی هیجانلا الینی قالدیردی.

- من سایماق ایسته‌ییرم، دئدی.

دوکتور اؤزونه مخصوص او صمیمی گولومسه‌مسی ایله اونا باخدی:

- سای قیزیم! دئدی.

سحر بؤیوک بیر جیدیت و هیجانلا سایماغا باشلادی:

- بیر، ایکی، اوچ، دؤرد، بئش، آلتی، یئددی، سککیز، دوققوز.

اوتاقدا شیرین بیر گولومسه‌مه یاییلدی. کیچیک بیر قیز اوشاغی‌نین او صاف و تمیز هیجانی هامینی نئشه‌لندیرمیشدی. دوکتور زهتابی ایسه بو فرصتی دگرلندیره‌رک دیلیمیزده‌کی دوققوز سسلی حرفی اؤرنکلرله اوشاقلارا آنلاتماغا باشلادی. او لحظه، بو صمیمی صحبت، دیل اوزرینه یاپیلان درسین چوخ اؤته‌سینده بیر دوروم ایدی.

ائرته‌سی صاباح ائرکندن حاضیرلاندیم. فقط بو دفعه یانیمدا دوکتور زهتابی ایله گؤروشمه‌نین هیجانینی داشیمیردیم. اوشاقلار اوچون حاضیرلادیغیم، آنا دیلیمیزین دوققوز سسلی حرفینی رنگلی اؤرنکلرله آنلاتان و «آنا دیلی ماوی دونیادا» آدینی وئردیگیم کیتابین اؤن چالیشماسینی دا یانیما آلدیم. بونونلا بیرلیکده «آرازین ایکی تایی» آدلی قیسا ادبی یازیمی دا دوکتور زهتابی‌نین گؤروشونه سونماق اوزره چانتاما قویدوم.

یولا چیخدیغیمدا ایچیمده ایلگینج بیر دویغو واردی. ایللردیر دوشونجه‌لریندن، اثرلریندن بسلندیگیم بیر اینسانلا یئنیدن قارشیلاشمانین موتلولوغونو داشیییردیم.

هرکسدن اؤنجه چاتدیم. یاخلاشیق یاریم ساعات سونرا دوکتور زهتابی سئوگیلی دوستوم غلامرضا بگ ایله بیرلیکده گلدی. قاپی آچیلدیغیندا اوزونده بیلدیگیم او تانیدیق ایفاده واردی. حال- خاطیرینی سوروشدوق. دوکتور اولدوقجا یاخشی و ساغلیقلی گؤرونوردو. کئیفی یئرینده ایدی. اونو بئله گؤرمک منی آیریجا موتلو ائتمیشدی. او گون ایچیمیزدن کیمسه‌نین بونون سون گؤروشوموز اولابیله‌جگینی عاغلیندان بئله گئچیردیگینی سانمیرام.

سوفره‌یه اوتوردوق. علیرضا بگین سایغی‌دگر آناسی تبریزین او بنزرسیز مطبخیندن لذتلی یئمکلر حاضیرلامیشدی. سوفره‌نین اطرافیندا دانیشمالار، گولومسه‌مه‌لر و ایللردن بری سوزولوب گلن صمیمی بیر هاوا واردی. یئمگین آردیندان دوکتور زهتابی هر زامانکی اؤزونه مخصوص اسلوبو ایله دانیشماغا باشلادی. توپلومسال مسئله‌لردن سؤز ائتدی. بیر توپلومون گلیشمه‌سینده قادینلارین رولو اوزرینده دوردو. اؤزللیکله آذربایجان میلّی حرکتینده قادینلارین وارلیغی‌نین و مجادله‌سی‌نین اؤنمینه دقت چکدی. دوکتور اوچون توپلوم مسئله‌سی یالنیزجا سیاست و یا تاریخدن عبارت دئییلدی؛ توپلومون بوتون عنصورلاری‌نین اؤزللیکله قادینلارین و گنجلرین بو سورچده‌کی یئری اؤنملی ایدی.

بیر سوره سونرا دوکتور زهتابی صحبتی آنا دیلیمزه گتیردی. تورکجه‌نین چوخ کؤکلو و زنگین بیر دیل اولدوغونو، تاریخی‌نین چوخ اسکی دؤنملره اوزاندیغینی آنلاتدی. آردیندان ایرن‌داکی تورکلر طرفیندن عرب الیفباسی ایله یازیلان تورکجه متینلرده فرقلی یازی بیچیملری‌نین قوللانیلماسیندان سؤز ائتدی. بونون اؤنملی بیر سورون اولدوغونو و آلمانیادان دؤندوکدن سونرا بو قونویو ایلگیلی اوزمانلارلا بیر آرایا گلیب بیر چؤزوم بولماغا چالیشاجاغینی سؤیله‌دی. سونرا اؤزونه مخصوص قرارلی بیر سس تونو ایله:

- عراق‌دا کوردلر بونو باشاردیلار، بیز نییه بو ایشی گؤرمه‌یک؟ دئدی.

بو جمله بو گون هله ده حافیظمده یئرینی ساخلاماقدادیر. چونکو دوکتور زهتابی ساده‌جه بیر سورونون وارلیغیندان سؤز ائتمیردی عینی زاماندا بو سورونو چؤزمک اوچون بیر اراده اورتایا قویوردو. او، دیل مسئله‌سینی یالنیزجا حرفلردن و یازی بیچیملریندن عبارت گؤرموردو. دیل اونون اوچون حافیظه، کیملیک، تاریخ و گله‌جکدی.

صحبتین آردیندان یانیما آلدیغیم «آنا دیلی ماوی دونیادا» کیتابی‌نین اؤن چالیشماسینی گؤستردیم. دوکتور، کیتابی گؤرونجه چوخ موتلو اولدو. تبریک ائتدی. سونرا کیتابی بؤیوک بیر دقتله اینجه‌له‌مگه باشلادی. صحیفه‌لری بیر-بیر چئویردی. بعضی یئرلرده دوردو، نوتلار آلدی. دوزلتمه‌لر اؤنردی. بعضی قونولاردا ایسه یئنی فیکیرلر وئردی. اونون دگرلندیرمه‌لری منیم اوچون یالنیز بیر بیلیم اینسانی‌نین اؤنریلری دئییل، ایللر بویو دوشونجه‌لرینه دگر وئردیگیم، سؤزلرینه اینانديغیم بیر اؤیرتمنین یول گؤستریجی سؤزلری ایدی.

منه باشاریلار دیله‌دی. او آن ایچیمده بؤیوک بیر سئوینج واردی. اوشاقلارا آنادیلیمیزی سئودیرمک آماجی ایله حاضیرلادیغیم کیچیک بیر چالیشمانین، دوکتور زهتابی‌نین اللرینده آنلام قازانماسی مینم اوچون اونوتولماز بیر موتلولوقدو.

فرقینده اولمادان ساعات ایره‌لیله‌میشدی. دؤرد- بئش ساعات بویونجا صحبت ائتمیش، گئچمیشدن و گله‌جکدن سؤز ائتمیشدیک. گون آخشاما دوغرو ایره‌لیله‌ییردی. زامانین نئجه گئچدیگینی آنلامامیشدیق.

دوکتور زهتابی بیر توپلانتی اوچون آلمانیایا گئده‌جگدی. آیریلما واختی گلدیگینده دوکتورا ساغلیقلی و حضورلو بیر یولچولوق دیله‌دیک. سونرا ساریلدیق و وداعلاشدیق.

او ساریلیشین سون ساریلیشیمیز اولاجاغینی بیلمیردیم. او وداع‌نین بیر داها گرچکلشمه‌یه‌جک گؤروشمه‌نین وداعسی اولدوغونو بیلمیردیم.

بیر گون آخشاما دوغرو تلفون چالدی. تلفونون او بیر اوجوناکی دوستوم دوکتور زهتابی‌نین آلمانیادان دؤندوکدن سونرا ائوینده حیاتینی ایتیردیگینی سؤیله‌دی. بیر سوره دانیشامادیم. نه دئیه‌جگیمی بیله‌مه‌دیم. سانکی او آن زامان دورموشدو. بیر نئچه هفته اؤنجه عینی سوفره‌ده اوتوردوغوموز، ساعاتلارجا دانیشدیغیمیز، کیتابیمین صحیفه‌لرینی بیر-بیر اینجه‌له‌ین او دگرلی اینسان آرتیق یوخدو. پنجره‌دن دیشاری باخدیم. قیش گلمیشدی. آغاجلارین سارالان یارپاقلاری بیر-بیر، اسن یئل ایله بوداقلاریندان آیریلیب تورپاغا دوشوردو.

بیر یارپاق داها دوشدو تورپاغا. آما بو دفعه دوشن یالنیزجا بیر یارپاق دئییلدی. بیر عؤمور، بیر سس، بیر حافیظه، بیر فیکیر آدامی آرامیزدان آیریلمیشدی.

غم، کدر بؤیوک بیر توپلومو سارمیشدی.

آرادان ایللر گئچسه ده او گون گرچکلشدیردیگیمیز گؤروشمه حافیظه‌مده هله ده یئرینی قورویور. سوفره‌ده‌کی صحبتلر، اوشاقلارلا ایلگیلی دانیشیقلار، آنا دیلیمیز ایله ایلگیلی سؤیله‌ننلر، کیتابیمین تیتیزلیکه اینجه‌لنمه‌سی و آیریلیشیمیز. هامیسی ذهنمیده عینی جانلیلیقلا دورور.

بوگون دوکتور زهتابی آرامیزدا دئییل. فقط بعضی اینسانلار اؤلومله حیاتیمزدان چیخمازلار. اونلار اثرلری ایله، دوشونجه‌لری ایله، یئتیشدیردیکلری اؤیرنجیلر و بوراخدیقلاری ایزلرله یاشاماغا دوام ائدرلر. دوکتور زهتابی ده بئله بیر اینساندی.

دوکتور زهتابی آرامیزدا اولمایابیلیر؛ آنجاق دوشونجه‌لری هله ده جانلیلیغینی قورویور. یازدیغی اثرلر هله ده اوخونور. آنا دیلیمیزه اولان سئوگیسی هله ده گنج نسیللره ایلهام وئریر.

سؤیله‌مم گره‌کیر کی، دوکتور زهتابی‌نین آچدیغی یولدا یئریمک ساده‌جه بیر ترجیح دئییل، عینی زاماندا بیز گنجلره بوراخدیغی بؤیوک بیر میراثا قارشی وفا بورجودور.

بعضی اینسانلار حیاتدان آیریلسا دا میلّتین حافیظه‌سینده و کؤنلونده یاشاماغا داوام ائدر. دوکتور زهتابی منیم حافیظه‌مده اولودوغو کیمی اونون خاطیره‌سینی سایان هرکسین حافیظه‌سینده و بؤیوک تورک میلّتی‌نین بللەگینده یاشاماغا داوام ائده‌جکدیر.